

Lovforslag nr. L 175. Fremsat den 17. februar 1981 af Mølgaard (DR), Ib Christensen (DR), Flygaard (DR), Alfred Hansen (DR) og Lis Starcke (DR)

Forslag

til

Lov om radio- og fjernsynsvirksomhed

(Forbrugerstyring af Danmarks radio)

Kapitel 1

Almindelige bestemmelser om spredning og fordeling af lyd- og billedprogrammer

§ 1. Danmarks radio har eneret til ved hjælp af radioanlæg at sprede lys- og billedprogrammer, der er bestemt til modtagelse for almenheden.

§ 2. Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet opretter efter forhandling med ministeren for kulturelle anliggender og Danmarks radio de radiofoni- og fjernsynsstationer, som er nødvendige, og varetager stationernes drift. Udgifterne hertil afholdes forskudsvis af statskassen og refunderes af Danmarks radio efter aftale mellem ministeren for offentlige arbejder, ministeren for kulturelle anliggender, radiatorådet og generaldirektøren for post- og telegrafvæsenet.

Kapitel 2

§ 3. Danmarks radio er en selvstændig offentlig institution, der ledes af et radiatoråd, jfr. § 5, og hvis virksomhed finansieres gennem afgifter for benyttelse af radiofoni- og fjernsynsmodtagere.

§ 4. Danmarks radio har til opgave at udsende radiofoni- og fjernsynsprogrammer, der omfatter nyhedsformidling, oplysning, underholdning og kunst bestemt for almenheden her i landet. Ved programlægningen skal der lægges afgørende vægt på hensynet til informations- og ytringsfriheden, og der

skal i programudbuddet sikres den størst mulige alsidighed i synspunkter.

Stk. 2. Danmarks radio kan endvidere udøve programvirksomhed på undervisningsområdet, ved udsendelse af kortbølgeprogrammer til udlandet og ved fremstilling af programmer til distribution på anden måde end gennem udsendelser.

Stk. 3. Under omstændigheder som krig eller trusler herom samt under overhængende fare for katastrofer, hvad enten de er fremkaldt af naturkræfter eller mennesker, hvorved menneskeliv og værdier bringes i fare, har en minister ret til i Danmarks radios udsendelser at fremsætte udtalelser af faktisk karakter.

Stk. 4. Under strejke eller lockout, som berører fremstilling eller distribution af Lovtidende, har justitsministeren ret til gennem Danmarks radios udsendelser at meddele indholdet af den til Lovtidende bestemte tekst.

§ 5. Radiorådet består af 27 medlemmer og sammensættes på følgende måde:

1) 25 medlemmer vælges direkte af lytterne og seerne efter de i § 6 anførte regler herom.

2) 2 medlemmer udpeges af de fast ansatte medarbejdere i Danmarks radio efter regler, som de selv fastsætter.

§ 6. De direkte lytter- og seervalg til radiatorådet, jfr. § 5, sker efter følgende retningslinjer:

1) Enhver licensbetalende lytter og seer har valget.

2) Enhver licensbetalende lytter og seer er valgbar. Dog kan personer ansat i Danmarks radio kun vælges som repræsentanter for medarbejderne, jfr. § 5, nr. 2, og medlemmer af folketinget er ikke valgbare.

3) Valget foretages i november måned hvert andet år.

4) Kandidatanmeldelse foretages inden den 1. oktober i det kalenderår, hvori valget skal finde sted. Hver kandidat skal anbefales af 500 licensbetalende stillere. Kandidatanmeldelsen indsendes til Danmarks radios valgbestyrelse senest den 1. oktober.

5) Valgbestyrelsen består af 5 personer, hvoraf de 3 vælges af radiatorådet og de 2 af Danmarks radios faste medarbejdere.

6) Umiddelbart efter 1. oktober offentliggør valgbestyrelsen samtlige valgbare kandidater i Statstidende, i radio og tv samt i alle landets dagblade. Navnene anføres i alfabetisk orden. Kandidatlisten ophænges som plakat på samtlige postekspeditionskontorer, så længe valget foregår.

7) Inden 1. november i valgåret udsender valgbestyrelsen sammen med girokort til betaling af licens for næste halvår stemmeseddel og kuvert til samtlige registrerede lyttere og seere.

8) Gennem programvirksomheden sikres centralt og regionalt en neutral og alsidig oplysning om kandidaterne til valg af radiatoråd og til valg af programudvalg i tiden fra 1. oktober til valghandlingens afslutning. Programudvalget er ansvarligt herfor over for valgudvalget med ankemulighed over for radionævnet, jfr. §§ 15-17.

9) Hver licensbetaler har 1 stemme. Hvor licensen dækker flere lyttere/seere (en husstand eller en institution), vil hver af brugerne dog kunne afgive en »delstemme« sammen med de øvrige brugere – og disse »delstemmer« tillægges da hver en sådan »vægt« ved den samlede valgopgørelse, at licensbetalingsenhederne ligestilles uanset »husstandsstørrelse«. På hver stemmeseddel kan der anføres indtil 5 kandidater, idet stemmen da overføres fra den først anførte til den næste, hvis den først anførte ikke opnår valg – og så fremdeles. Stemmesedlen afleveres i tillukket konvolut, der nedlægges i en forsejlet stemmeboks, der er anbragt på postekspeditionskontorerne samtidig med, at licensbeta-

ling for næste halvår finder sted. Postekspeditionskontorerne sikrer sig, at den (de), hvis navne står på indbetalingskortet, er identisk(e) med indbetaleren(ne). For licensbetalere, der benytter sig af girering via postgirokontoret, vil postgirokontoret være at betragte som postekspeditionskontor. Konvolutten med stemmesedlen kan da indsendes til postgirokontoret. Postgirokontoret sikrer sig, at kontohaverens navn er identisk med navnet på licensindbetalingskortet. Konvolutterne nedlægges omgående i en forsejlet stemmeboks.

10) Umiddelbart efter postkontorerne lukketid den 30. november indsendes, efter nærmere retningslinjer, stemmeboksene til Danmarks radios valgbestyrelse. Valgbestyrelsen optæller derefter stemmerne.

De 25 kandidater, som har opnået flest stemmer, er valgt. Det lytter- og seervalgte medlem, som til enhver tid repræsenterer det største antal stemmer, er radiatorådets formand.

Det medlem, som til enhver tid repræsenterer det næststørste antal stemmer, er næstformand.

De kandidater, der placerer sig på 26. pladsen eller lavere i stemmetal, er suppleanter til radiatorådet.

Suppleanter indtræder i radiatorådet i rangfølge overensstemmende med opnåede stemmetal, såfremt radiatorådsmedlemmer afgår eller mister valgbarheden.

11) Umiddelbart efter valget offentliggøres i Statstidende, i radio og tv samt i alle landets dagblade navnene på radiatorådsmedlemmerne og suppleanterne. De enkeltes opnåede stemmetal skal anføres.

12) Radiorådet kan supplere sig med særligt sagkyndige. Denne/disse særligt sagkyndige har ikke stemmeret.

§ 7. Radiorådet er Danmarks radios øverste ledelse og fører tilsyn med, at de i loven fastsatte bestemmelser for institutionens virksomhed overholdes. Rådet fastsætter de almindelige retningslinjer for Danmarks radios virksomhed inden for de i loven givne rammer.

Stk. 2. Radiorådet har den endelige administrative afgørelse i sager, der vedrører Danmarks radios programvirksomhed, jfr. dog §§ 15-17.

Stk. 3. Radiorådet udarbejder for hvert år et budget for Danmarks radios virksomhed. Såvel for budgettet som for dets overholdelse er radiorådet ansvarligt over for lyttere og seere. Budgettet og regnskabet offentliggøres, så snart de foreligger, budgettet dog senest 3 måneder før og regnskabet senest 3 måneder efter regnskabsåret.

Stk. 4. Radiorådet er ansvarlig for stilingsnormativ inden for Danmarks radio. Dette offentliggøres.

Stk. 5. Radiorådet fastsætter selv sin forretningsorden.

§ 8. Radiorådet virker tillige som programudvalg og nedsætter de underudvalg, der skønnes ønskelige.

Stk. 2. Regler om udvalgenes virksomhed, kompetence og sammensætning fastsættes i radiorådets forretningsorden.

Stk. 3. Radiorådet kan for sin funktionsperiode bestemme, at Danmarks radio skal entrettere med produktionsselskaber i indland og/eller udland om større eller mindre delproduktioner, for hvilke det endelige programansvar imidlertid ikke kan uddelegeres, og for hvilke de ifølge denne lov almindeligt fastsatte programforpligtelser også skal gælde.

§ 9. En tredjedel af radiorådet kan bestemme, at større, principielle spørgsmål vedr. programpolitik og økonomi i Danmarks radio gøres til genstand for direkte lytter/seerbeslutning («urafstemning») i forbindelse med næste radiorådvalg, idet afstemninger derom organiseres og opgøres efter samme regler som selve radiorådvalget.

§ 10. For hvert amt vælges samtidig med valget af radioråd et programråd bestående af de op til 15 lokale kandidater til radiorådet, der har opnået flest stemmer ved radiorådvalget, og 2 medarbejderrepræsentanter ved Danmarks radios lokale regionalradio (udpeget af de fastansatte medarbejdere her). Programrådene konstituerer sig selv. Medlemmer af radiorådet er dog ikke valgbare som formænd for programråd. Programrådet har til opgave at følge Danmarks radios regionale programvirksomhed og at fremkomme med synspunkter herom over for radiorådet i dets egenskab af programudvalg. Formændene for amternes programråd deltager i møder

med programudvalget efter regler, der fastsættes i radiorådets forretningsorden.

§ 11. Udpegningen af medlemmer til radiorådet og programrådene gælder for 2 år fra den 1. januar.

§ 12. Danmarks radios daglige drift forestås af en generaldirektør, der udpeges af radiorådet. Generaldirektøren kontraktansættes.

Stk. 2. Generaldirektøren er ansvarlig for medarbejderansættelse og -afskedigelse i Danmarks radio.

Stk. 3. Generaldirektøren er over for radiorådet ansvarlig for løn- og arbejdsforhold i Danmarks radio.

§ 13. Størrelsen af afgifterne for benyttelse af radiofoni- og fjernsynsmottagere fastsættes af radiorådet i forbindelse med budgetfastsættelsen.

Stk. 2. Afgifterne opkræves af Danmarks radio og indgår i en særlig fond, der benævnes radiofonden og bestyres af radiorådet.

§ 14. Der kan stilles midler til rådighed af statskassen til dækning af udgifterne ved Danmarks radios virksomhed på de i § 4, stk. 2, nævnte områder. Aftaler om vilkårene herfor træffes mellem radiorådet og den minister, hvis forretningsområde berøres af den pågældende del af virksomheden.

Kapitel 3

Radionævnet

§ 15. Radiorådets afgørelser i anledning af klager over programpolitikken eller over bestemte programmer eller programserier, der er udsendt af Danmarks radio, kan af den, afgørelsen vedrører, indbringes for et nævn, radionævnet.

Stk. 2. Radionævnet kan kun optage en sag vedrørende klage over programmer eller programserier til behandling, hvis den er indbragt for nævnet inden 4 uger efter, at radiorådets afgørelse er meddelt den pågældende. Radiorådets afgørelse skal indeholde oplysning om adgangen til at indbringe afgørelsen for radionævnet og om fristen herfor.

§ 16. Radionævnet består af 3 medlemmer, der udpeges af højesterets præsident,

folketingets ombudsmand og forbrugerombudsmanden for 2 år ad gangen. Et af medlemmerne skal opfylde de almindelige betingelser for at kunne udnævnes til landsdommer.

Stk. 2. Radionævnet konstituerer sig selv.

Stk. 3. Radionævnet fastsætter selv sin forretningsorden.

Stk. 4. Udgifterne ved nævnets virksomhed afholdes af radiofonden.

§ 17. Radionævnet kan pålægge Danmarks radio at berigtige fejlagtige oplysninger om faktiske forhold, der er udsendt af Danmarks radio, og kan træffe afgørelse om berigtigelsens indhold, form og plads. Radionævnet kan endvidere pålægge Danmarks radio så vidt muligt at genoprette sket skade ved en kritisabel programpolitik. Radionævnets afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Stk. 2. Radionævnets udtalelser offentliggøres, og nævnet kan i det enkelte tilfælde pålægge Danmarks radio at give meddelelse om den af nævnet afgivne udtalelse i sine udsendelser og kan bestemme, på hvilken måde og i hvilken form dette skal ske.

Kapitel 4

Forskellige bestemmelser

§ 18. Efter regler, der efter forhandling med radiorådet fastsættes af ministeren for kulturelle anliggender, påhviler det indehaveren af en radiofoni- eller fjernsynsmodtager at give Danmarks radio meddelelse om opstillingen af apparatet. Virksomheder, der sælger eller udlejer radiofoni- eller fjernsynsmodtagere til forbrugere, skal efter regler fastsat af ministeren give Danmarks radio meddelelse om stedfundne salg eller lejemaal.

§ 19. Overtrædelse af bestemmelserne i §§ 1 og 18 straffes med bøde.

Stk. 2. Ved overtrædelser begået af aktieselskaber, andelsselskaber m. v. kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar.

§ 20. Danmarks radio er erstatningsansvarlig for skade, der retsstridigt forvoldes ved institutionens radiofoni- og fjernsynsudsendelser. Ansvarret gælder dog ikke for skade forvoldt ved transmission af offentlige møder eller af aktuelle begivenheder, medmindre skaden er forvoldt i tjenesten af en ansat i Danmarks radio.

Stk. 2. Erstatning, som Danmarks radio har måttet udrede efter stk. 1, kan kræves betalt af skadevolderen i det omfang, det findes rimeligt under hensyn til handlingens beskaffenhed, skadevolderens stilling og omstændighederne i øvrigt.

Stk. 3. Skadevolderens erstatningsansvar over for skadelidte kan nedsættes eller bortfalde, hvis det findes rimeligt under hensyn til de i stk. 2 nævnte omstændigheder og til skadelidtes interesse. Erstatning, som skadevolderen har måttet udrede, kan kræves betalt af Danmarks radio i det omfang, ansvarret endeligt skal påhvile institutionen efter stk. 2.

Stk. 4. Bestemmelserne i stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse på skade, der retsstridigt forvoldes ved radio- og fjernsynsudsendelser efter § 4, stk. 3 og 4, såfremt Danmarks radio er blevet pålagt at viderebringe de af disse stykker omfattede meddelelser.

§ 21. Loven træder i kraft den 1. januar 1982.

Stk. 2. Lov nr. 421 af 15. juni 1973 om radio- og fjernsynsvirksomhed, som senest ændret ved lov nr. 144 af 4. april 1979, ophæves.

§ 22. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Lovforslaget er i store træk identisk med L 146 og L 110 fremsat henholdsvis den 12. april 1977 og 25. november 1977 af Danmarks retsforbunds folketingsgruppe. Der henvises til Folketingstidende 1976-77, 2. samling, forhandlingerne sp. 1685 og 3850 samt tillæg A sp. 4211 og til Folketingstidende 1977-78, forhandlingerne sp. 2650 og 4000 samt tillæg A sp. 1729.

Siden da er nogle dengang meget integritetstruende regeringsplaner over for institutionen Danmarks radio tilsyneladende opgivet, men revision af radioloven er fortsat noget, regeringen og de største oppositionspartier syssler med – med andre formål indblandet end værnet om Danmarks radios uafhængighed.

Alsidigheden

Som det vigtigste programpunkt er alsidighedskravet understreget i forslaget.

Radiatorvalget

Det mest markante nye i forslaget er det direkte lytter- og seervalg af radiatorådet.

Dette sker af praktiske grunde i forbindelse med licensindbetalingen – og lyttere, seere og de, der både er lyttere og seere, er her ligestillede. Hver licensbetaler har én stemme. For at mindske stemmespildrisiko er der dog overførelsesmulighed for stemmer fra en ikke valgt, idet den såkaldte »alternative« stemmeopgørelsesmetode anvendes.

Ønsket om at svække politikerstyringen er baggrunden for, at man foreslår, at folketingets medlemmer ikke er valgbare til radiatorådet på linje med Danmarks radios egne medarbejdere, der dog kan vælges som medarbejderrepræsentanter. Radiorådsmedlemmernes loyalitet bør så stærkt som muligt være rettet mod deres vælgere – lytterne og seerne – og ikke mod f. eks. folketingsgrupper, de selv er medlemmer af.

For at begrænse mulighederne for magtmisbrug begrænses radiatorådet's funktion ifølge forslaget til 2 år.

Under indtryk af, at ønskerne med hensyn til arbejdsformen kan være forskellige fra tid til anden, er kompetencen til at nedsætte udvalg og fastsætte forretningsorden fuldt ud lagt i hænderne på radiatorådet i modsætning til den nuværende situation, hvor ministeren for kulturelle anliggender har kompetencen hertil.

Rammerne for radiospredningsvirksomheden og finansieringen

Efter forslaget overlades det helt til radiatorådet at fastsætte rammerne for radiospredningsvirksomheden. I erkendelse af, at antallet af sendefrekvenser/-kanaler er begrænset, er der ikke i forslaget lagt op til et egentligt brud med institutionen Danmarks radios generelle radio- og tv-sendemonopol – men nok til sikring imod misbrug af dette monopol i retning af ensidighed og partipolitisk manipulation. Forslaget er fremfor noget et styrelseslovsforslag for Danmarks radio. Der er dog med bestemmelsen om mulighed for kontrahering åbnet for eventuel etablering af »alternative radio-/tv-produktioners« frembringelse – men på samme programforpligtelsesgrundlag. Den endelige kompetence desangående er helt lagt i hænderne på radiatorådet (evt. dog lytterne og seerne direkte, jfr. § 9).

Finansieringsformen fastholdes som licensbetaling. Skattefinansiering er urimelig. De, der ikke har tv og/eller radio, bør ikke tvinges til at betale for driften af Danmarks radio. Forslag herom synes i alt væsentligt blot at tjene det formål at skaffe staten/politikerne endnu større magt over monopolmediet – i direkte strid med intentionerne i dette forslag – eller at øge skattetrykket. Finansiering ved reklame i radio/tv indgår ikke i forslaget, men er naturligvis en mulighed, der kan drøftes uafhængigt af forslagets hovedsigte: at skaffe forbrugerindflydelse. Den afhængighed af særinteresser, der kan udspringe af en sådan finansiering, må imidlertid – sammen med virkningerne for afsætningsmønstret, distributionen og monopoliseringsgraden i erhvervslivet – overvejes nøje i sammenhæng med den modsat talende kendsgerning,

at der snart bliver mulighed for spredning af reklame gennem satellittransmissioner fra andre lande. Det endelige ansvar på også dette område tilfalder radiorådet, hvis medlemmer da også vælges med en direkte kompetence fra seerne og lytterne også med hensyn til afgørelsen om f. eks. oprettelse af og vilkår for et TV2, regional TV, NORDSAT-tilslutning, reklamer i radio og TV m. v. Sådanne spørgsmål kan dog, jfr. § 9, forelægges lytterne/seerne til direkte afgørelse.

Danmarks radios monopol på kabelprogramspredning i henhold til den bestående radiospredningslov er under hensyn til decentraliserings- og valgmulighederne på dette område udeladt i forslaget, jfr. den liberalisering, også regeringen nu har stillet forslag om på forsøgsbasis, jfr. L 127 om lokale radio- og fjernsynsforsøg.

Programrådene

Den direkte lytter- og seerudpegning af programråd bryder også med »politiseringen«, som den nuværende amtsrådsudpegning indebærer, og den skitserede valgmetode sikrer både en nem procedure og en effektiv kommunikation mellem programråd og radioråd på den ene side og programråd og de lokale lyttere/seere på den anden side.

Det medfører både ansvarsforflygtigelse og kommunikationsbrist, at man, efter at vælgerne (dem alle) har valgt amtsråd på i det store og hele alle mulige andre præmisser, end hvad der har med Danmarks radios programpolitik at gøre, lader amtsrådene vælge programråd.

Programråd, bestående af lyttere og seere opstillede til radiorådsvalg, er indvalgt på grundlag af en formuleret radio/tv-politik, og det øger i høj grad lytternes og seernes indflydelsesgrad. Den klare kompetencepræcisering for programrådene bidrager yderligere hertil.

Personalepolitikken

Forslaget bryder med radiorådets indblanding i personalepolitikken i Danmarks radio – af gode grunde. Dette politiske styringsmiddel er blevet så grundigt misbrugt i Danmarks radios/statsradiofoniens levetid (i øvrigt betydeligt mere under de tidligere gældende radiolove, der rummede et »4-parti-monopol«, som lagde op til »deling i porten« af embederne og indflydelsen), så det må være på tide at få sat en stopper derfor. Programansvaret må udøves på en bedre måde. Medarbejderindflydelsen styrkes i øvrigt ved den uændrede medarbejderrepræsentation på 2 i det mindre radio- og programråd og ved medarbejderrepræsentationen i amtsprogramrådene. Samarbejdsform og indre ledelsesstruktur lovfæstes i øvrigt ikke ifølge forslaget i erkendelse af behovet for fleksibilitet og udviklingsmuligheder på disse områder.

Radionævnet

Det nuværende radionævn nedsættes af ministeren for offentlige arbejder. Dette bryder forslaget med og tildeler 3 uafhængige instanser, der har skabt bred tillid omkring sig (ikke mindst som uafhængighedsfastholdende og borgerretsbeskyttende instanser), udpegningsretten.

Afsluttende bemærkninger

Afgørende for retsforbundet er det

- at få brudt partipolitikernes magt over Danmarks radio,
- at få etableret et direkte forbrugerdemokratisk styre i institutionen,
- at få etableret frihed for medarbejderne ved Danmarks radio til virkelig at varetage alsidighedsforpligtelsen, som understreges kraftigt, og
- at få etableret klageadgang til en uvildig og modig instans.

Detaljerne i lovforslaget er forslagsstillerne åbne for drøftelse af eventuelle ændringer i.